

ธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่มกรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของครู

Good Governance in School Administration under Buengkum District Office, Bangkok Metropolitan as Perceived by Teachers

เกวลิน รัตน์มงคล¹, และ ธนิก คุณเมธีกุล^{2*}

Kavalin Ratmongkhol¹, and Thanique Kunametheekul^{2*}

คณะศิลปศาสตร์ การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกริก¹, ไทย

คณะศิลปศาสตร์ การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกริก², ไทย*

Faculty of Liberal Art, Education Administration, Krirk, University¹, Thailand*

Faculty of Liberal Art, Education Administration, Krirk, University², Thailand*

Received: April 20, 2026 Revised: Month Date, Year Accepted: Month Date, Year

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการรับรู้ของครูต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน และ 2) เปรียบเทียบการรับรู้ของครูโดยจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูจำนวน 181 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ

ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับการรับรู้ของครูต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) ผลการเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของครูต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่าในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ธรรมาภิบาล, การบริหารสถานศึกษา, การรับรู้ของครู, สำนักงานเขตบึงกุ่ม

Abstract

The purposes of this study were to 1) investigate the level of teachers' perceptions toward the application of Good Governance principles in school administration both overall and specific aspects, and 2) compare teachers' perceptions classified by educational attainment, work experience,

and school size. The sample size was a group of 181 teachers. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire with a reliability of 0.98. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, t-test, One-way Analysis of Variance (ANOVA), and Scheffé's method for post hoc pair comparisons.

The findings revealed that 1) the overall teachers' perceptions toward the application of Good Governance principles in school administration was at a high level, and 2) the comparison of overall teachers' perceptions toward the application of Good Governance in school administration, classified by educational attainment, work experience, and school size, showed statistically significant differences at the .01 level.

Keywords: Good Governance, School Administration, Teachers' Perception, Buengkum District Office

บทนำ

การบริหารจัดการภาครัฐในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องภายใต้บริบทของการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และประสิทธิภาพของการให้บริการประชาชน ส่งผลให้แนวคิด “หลักธรรมาภิบาล (Good Governance)” ได้รับการยอมรับและถูกนำมาใช้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาระบบราชการไทยอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ที่มุ่งเน้นการปรับสมดุลระบบบริหารจัดการภาครัฐให้มีความทันสมัย มีประสิทธิภาพ และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ภายใต้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ภาคการศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของประชาชน สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับบทบาทจากหน่วยงานผู้ปฏิบัติไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ และสามารถตรวจสอบได้ โดยการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีคุณภาพให้แก่ผู้เรียน (ธีระ รุญเจริญ, 2568)

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู และเพิ่มความเชื่อมั่นของชุมชนต่อสถานศึกษา (นุรีฮัน ดอเลาะ, 2567) อย่างไรก็ตามงานวิจัยส่วนใหญ่ยังคงมุ่งศึกษาในบริบทของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลัก ทำให้ยังขาดข้อมูลเชิงประจักษ์ในบริบทของสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะพื้นที่เขตบึงกุ่ม ซึ่งมีรูปแบบการบริหารจัดการที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิเศษ และมีบริบทแตกต่างจากพื้นที่ทั่วไป (สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, พ.ศ.2562)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงมีความจำเป็นในการศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร เพื่อสะท้อนสภาพจริงในระดับพื้นที่ และใช้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

การรับรู้ของครูต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

การศึกษานี้มุ่งเน้นการรับรู้ของครู ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการสะท้อนการนำหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ นิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา การรับรู้ของครูในเชิงบวกจะส่งผลต่อความเชื่อมั่นในระบบการบริหาร วัฒนธรรมองค์กรที่โปร่งใส และขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

ความแตกต่างเชิงบริบทของสถานศึกษาต่อการรับรู้ของครู

ผู้ศึกษาให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์การรับรู้ของครู โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อประสบการณ์การทำงาน การเข้าถึงข้อมูล และมุมมองต่อการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน ความแตกต่างเหล่านี้อาจส่งผลต่อระดับการรับรู้และการประเมินการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสามารถนำไปใช้วิเคราะห์ช่องว่างการบริหารจัดการ และพัฒนาแนวทางการบริหารให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำถามในการศึกษา

1. ครูมีการรับรู้ต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับใด
2. ครูที่มีระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความรู้ต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร แตกต่างหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ของครูต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ของครูเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

สมมติฐานของการศึกษา

1. ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีการรับรู้ต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีการรับรู้ต่อการใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ครูซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีการรับรู้ต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้รวบรวมและสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นฐานในการกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยมีสาระสำคัญดังนี้

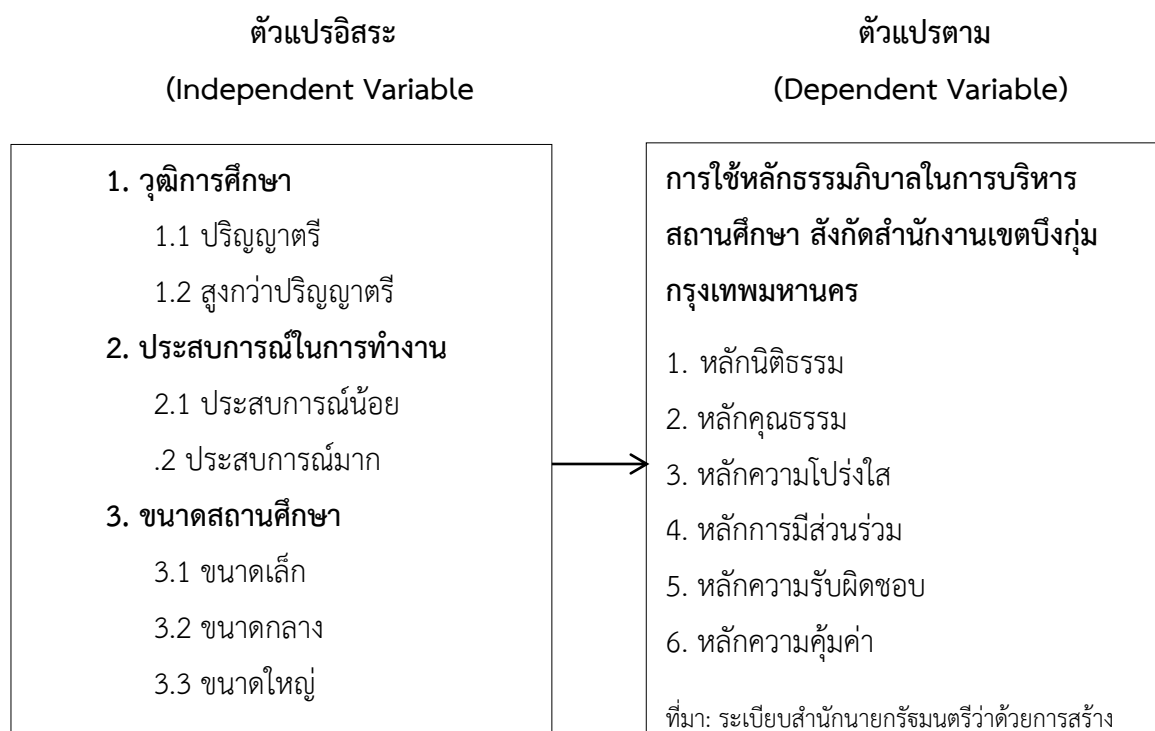
แนวคิดธรรมาภิบาลและการรับรู้ในการบริหารสถานศึกษา: ธรรมาภิบาล (Good Governance) ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2542 ประกอบด้วยหลักนิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาระบบการบริหารให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรม การขับเคลื่อนหลักธรรมาภิบาลขึ้นอยู่กับ “การรับรู้” ของบุคลากรในองค์กร (Robbins, 2017)

หากครูมีการรับรู้ว่าคุณบริหารดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลอย่างเหมาะสม จะส่งผลต่อความเชื่อมั่นในระบบการบริหาร ขวัญกำลังใจ และคุณภาพการจัดการศึกษา (กัญญามน อินทวง, 2562)

ปัจจัยเชิงบริบทและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ซึ่งอาจส่งผลต่อความแตกต่างของการรับรู้ของครูต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา การสังเคราะห์งานวิจัยดังกล่าวช่วยสะท้อนภาพรวมของการบริหารสถานศึกษาที่มีบริบทแตกต่างกัน และใช้เป็นฐานเปรียบเทียบกับผลการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ทั้ง 8 แห่ง เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่จริง

กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษานี้ ผู้ศึกษามุ่งศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ซึ่งมีองค์ประกอบทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ หลักนิติธรรมหลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ผู้ศึกษาเลือกใช้หลักธรรมาภิบาลระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา เนื่องจากเป็นกรอบทางกฎหมายที่สถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครทุกแห่งมีพันธกรณีต้องปฏิบัติตาม จึงมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของการศึกษาครั้งนี้มากที่สุด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ของครูต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนที่เป็นระบบ ดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2568 จำนวน 341 คน ผู้ศึกษาได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 คน และดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportionate Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง และทำการคัดเลือกครูด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) (Krejcie & Morgan, 1970)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อวัดระดับการรับรู้ต่อการใช้หลักธรรมาภิบาล 6 ด้าน ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติเพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\$M\$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยนำผลค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย สำหรับการทดสอบสมมติฐานใช้การทดสอบค่าที (Independent t-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) สำหรับปัจจัยด้านขนาดสถานศึกษา พร้อมทั้งตรวจสอบความแตกต่างรายคู่

ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé's method) ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

สรุปผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร สรุปผลการวิจัยดังตารางที่ 1-3

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการรับรู้ ของการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร

การใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารสถานศึกษา	ระดับการรับรู้			
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
1. หลักนิติธรรม	4.22	0.62	มาก	1
2. หลักคุณธรรม	4.12	0.62	มาก	5
3. หลักความโปร่งใส	4.21	0.63	มาก	2
4. หลักการมีส่วนร่วม	4.18	0.61	มาก	3
5. หลักความรับผิดชอบ	4.13	0.64	มาก	4
6. หลักความคุ้มค่า	4.10	0.64	มาก	6
รวม	4.16	0.60	มาก	-

จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็น ของการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับการรับรู้ของครูต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ หลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.22$) หลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.21$) และหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.18$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ หลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.10$)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการรับรู้ของครูเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษา

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 เปรียบเทียบการรับรู้ของครูเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูที่วุฒิมัธยมศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี มีการรับรู้ต่อการใช้

การใช้หลักธรรมาภิบาล					
ในการบริหาร สถานศึกษา	วุฒิมัธยมศึกษา	$\bar{X}$	SD	t	P-value
1. หลักนิติธรรม	ปริญญาตรี	3.67	0.34	-17.39**	.000
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.66	0.41		
2. หลักคุณธรรม	ปริญญาตรี	3.60	0.34	-15.35**	.000
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.53	0.47		
3. หลักความโปร่งใส	ปริญญาตรี	3.69	0.43	-14.90**	.000
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.62	0.41		
4. หลักการมีส่วนร่วม	ปริญญาตรี	3.69	0.39	-13.91**	.000
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.57	0.45		
5. หลักความรับผิดชอบ	ปริญญาตรี	3.57	0.29	-17.74**	.000
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.57	0.46		
6. หลักความคุ้มค่า	ปริญญาตรี	3.55	0.30	-16.99**	.000
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.54	0.48		
รวม	ปริญญาตรี	3.63	0.28	-18.01**	.000
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.58	0.43		

หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร สูงกว่าครูที่มีวุฒิมัธยมศึกษา
ระดับปริญญาตรี

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการรับรู้ของครูเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

การใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารสถานศึกษา	ประสบการณ์ใน การทำงาน	$\bar{X}$	SD	t	P-value
1. หลักนิติธรรม	ประสบการณ์น้อย	3.65	0.29	-23.96**	.000
	ประสบการณ์มาก	4.73	0.31		
2. หลักคุณธรรม	ประสบการณ์น้อย	3.56	0.24	-22.72**	.000
	ประสบการณ์มาก	4.62	0.38		
3. หลักความโปร่งใส	ประสบการณ์น้อย	3.65	0.35	-20.45**	.000
	ประสบการณ์มาก	4.70	0.34		
4. หลักการมีส่วนร่วม	ประสบการณ์น้อย	3.63	0.29	-21.27**	.000
	ประสบการณ์มาก	4.66	0.35		
5. หลักความรับผิดชอบ	ประสบการณ์น้อย	3.51	0.13	-31.39**	.000
	ประสบการณ์มาก	4.67	0.33		
6. หลักความคุ้มค่า	ประสบการณ์น้อย	3.49	0.11	-29.52**	.000
	ประสบการณ์มาก	4.65	0.37		
รวม	ประสบการณ์น้อย	3.58	0.14	-30.02**	.000
	ประสบการณ์มาก	4.67	0.32		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 เปรียบเทียบการรับรู้ของครูเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก มีการรับรู้ต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานครสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบการรับรู้ของครูเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

การใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารสถานศึกษา	ขนาด สถานศึกษา	$\bar{X}$	SD	F	p-value
1. หลักนิติธรรม	ขนาดเล็ก	3.60a	0.40	33.38**	.000
	ขนาดกลาง	3.83a	0.51		
	ขนาดใหญ่	4.47b	0.55		
	รวม	4.23	0.61		
2. หลักคุณธรรม	ขนาดเล็ก	3.43a	0.36	33.47**	.000
	ขนาดกลาง	3.74a	0.49		
	ขนาดใหญ่	4.36b	0.56		
	รวม	4.14	0.62		
3. หลักความโปร่งใส	ขนาดเล็ก	3.23a	0.25	49.81**	.000
	ขนาดกลาง	3.81b	0.49		
	ขนาดใหญ่	4.48c	0.52		
	รวม	4.21	0.64		
5. หลักความรับผิดชอบ	ขนาดเล็ก	3.38a	0.23	26.22**	.000
	ขนาดกลาง	3.80a	0.50		
	ขนาดใหญ่	4.35b	0.60		
	รวม	4.13	0.64		
6. หลักความคุ้มค่า	ขนาดเล็ก	3.50a	0.26	24.82**	.000
	ขนาดกลาง	3.75a	0.48		
	ขนาดใหญ่	4.33b	0.63		
	รวม	4.11	0.64		
รวม	ขนาดเล็ก	3.43a	0.12	37.37**	.000
	ขนาดกลาง	3.79a	0.48		
	ขนาดใหญ่	4.40b	0.53		
	รวม	4.16	0.60		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 เปรียบเทียบการรับรู้ของครูเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาผลการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé's Method) สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ด้านหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า พบว่า สถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ มีการใช้หลักธรรมาภิบาลสูงกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางไม่พบความแตกต่าง

2. ด้านหลักความโปร่งใส พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ครบทุกคู่โดยสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ มีการใช้หลักธรรมาภิบาลสูงกว่าสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดกลาง มีการใช้หลักธรรมาภิบาลสูงกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก

3. ในภาพรวม ผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับรายด้าน โดยสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ มีระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาสูงกว่าสถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาระดับการรับรู้ของครูต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ผู้ศึกษามีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับการรับรู้ต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่นในการบริหารงานภายใต้กรอบของกฎหมายอย่างเคร่งครัด (หลักนิติธรรม) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (หลักคุณธรรม) และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนและตรวจสอบ (หลักการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส) อีกทั้งยังมีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพ (หลักความคุ้มค่า) ซึ่งการบริหารที่สมดุลย่อมสร้างความเชื่อมั่นและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน (Sense of belonging) ของบุคลากร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) โดยงานวิจัยของการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพองค์กรและการพัฒนาที่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (นุริฮัน ดอเลาะ, 2567)

2. ด้านวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงมักได้รับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ และมีความเข้าใจในตัวชี้วัดเชิงบริหารที่ลึกซึ้ง นอกจากนี้ บุคลากรกลุ่มนี้มักได้รับมอบหมายงานในระดับนโยบายหรือคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ทำให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและกระบวนการตัดสินใจได้มากกว่า จึงสามารถประเมินระดับธรรมาภิบาลของผู้บริหารได้อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ Hallinger (2018a) ที่ระบุว่าการศึกษาที่สูงขึ้นช่วยให้บุคคลสามารถมองภาพรวมขององค์กรได้อย่างเป็นระบบ และยังสามารถสอดคล้องกับงานวิจัย ที่พบว่าวุฒิการศึกษาส่งผลต่อการรับรู้ต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ภูษณาภรณ์ นาคทิพย์วรรณ, 2566)

3. ปัจจัยด้านประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูที่มีประสบการณ์สูงย่อมมีความเข้าใจในวัฒนธรรมองค์กรและเห็น

พัฒนาการของการบริหารจัดการมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีเกณฑ์ในการวิเคราะห์และประเมินผลการใช้หลักธรรมาภิบาลในมิติต่าง ๆ ได้ละเอียดถี่ถ้วนกว่าครุุ่นใหม่ที่ยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นเรียนรู้ระบบงานสอดคล้องกับแนวคิดของ Hallinger (2018b) ที่อธิบายว่าประสบการณ์เป็นปัจจัยหล่อหลอมความเชี่ยวชาญและทัศนคติที่มีต่อระบบงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัทสรานันท์ โพธิ์กัน (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 3 พบว่า การเปรียบเทียบตามประสบการณ์การทำงานโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ระยะเวลาในการทำงานที่ยาวนานช่วยให้บุคลากรตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามระเบียบวินัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

4. ปัจจัยด้านขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาขนาดใหญ่มีทรัพยากรและโครงสร้างการบริหารที่ซับซ้อน จึงจำเป็นต้องวางระบบการดำเนินงานและกลยุทธ์การควบคุมภายในที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐาน (Systematic Management) เพื่อกำกับการปฏิบัติงานให้ทั่วถึงและยุติธรรมที่สุด สอดคล้องกับทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ของ (Glatter, (2018) โรงเรียนขนาดใหญ่มีแนวโน้มที่จะเน้นหลักนิติธรรมและการมีส่วนร่วมที่เข้มข้นกว่า เพื่อรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยในองค์กรที่มีสมาชิกจำนวนมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธีระยุทธ เต่นดวง, (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องหลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 พบว่า การเปรียบเทียบหลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการศึกษาไปใช้

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะให้ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาไปประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการ ดังนี้

1.1 ผู้บริหารควรเน้นการบริหารทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการสำรวจความถนัดของบุคลากรเพื่อพัฒนาทักษะ (Reskill/Upskill) ผ่านกระบวนการ PLC และกำหนดนโยบายลดความซ้ำซ้อนของงานด้วยการใช้ทรัพยากรร่วมกัน (Resource Sharing) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

1.2 ยกระดับสถานศึกษาขนาดเล็กและกลาง: สำนักงานเขตควรขับเคลื่อน "ระบบโรงเรียนพี่เลี้ยง" (Mentoring System) โดยให้สถานศึกษาขนาดใหญ่ที่เป็นต้นแบบ (Best Practice) ถ่ายทอดกระบวนการบริหารงานแก่โรงเรียนขนาดเล็กและกลาง พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณด้านเทคโนโลยีเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลและการตรวจสอบความโปร่งใสให้มีมาตรฐานทัดเทียมกัน

1.3 ผู้บริหารควรจัดโครงการอบรม "ธรรมาภิบาลคนรุ่นใหม่" (New Gen Governance) สำหรับครูบรรจุใหม่เพื่อปูพื้นฐานด้านระเบียบกฎหมาย และเปิดโอกาสให้ครูรุ่นใหม่มีส่วนร่วมในคณะกรรมการชุดสำคัญของโรงเรียน เพื่อสร้างพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อันเป็นการผสมผสานแนวคิดสมัยใหม่เข้ากับประสบการณ์ของครูรุ่นพี่ (Intergenerational Collaboration)

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับสมรรถนะดิจิทัลของครูในเชิงลึก เพื่อสร้างกลไกเชิงระบบที่ช่วยกระตุ้นแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคดิจิทัล (Digital Transformation) ของกรุงเทพมหานคร

2.2 ควรใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาพฤติกรรมของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในประเด็นความเสมอภาคและการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) เพื่อการคุ้มครองสิทธิทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม

2.3 ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุและตัวแปรส่งผ่านอื่นๆ เช่น ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงหรือวัฒนธรรมองค์กร ที่ทำงานร่วมกับหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่

องค์ความรู้ใหม่

ภาพโมเดลกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมการนำหลักธรรมาภิบาลไปสู่การปฏิบัติ ในสถานศึกษาการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ซึ่งมีองค์ประกอบทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ หลักนิติธรรมหลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ แลหลักความคุ้มค่า จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสพการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยเรื่องธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของครู ผู้ศึกษาได้สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่เพื่อใช้เป็นแนวทางในการ

พัฒนาการบริหารสถานศึกษาอย่างยั่งยืน โดยนำเสนอเป็น “โมเดลกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Planning Model)” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการนำหลักธรรมาภิบาลไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สถานะปัจจุบัน (Analyze Position) 2) การกำหนดเกณฑ์การบริหารจัดการตามลำดับความสำคัญ (Prioritize Criteria) 3) การกำหนดเป้าหมาย (Define Goals) 4) การกำหนดความรับผิดชอบและตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ (Define Accountability) และ 5) การทบทวนและประเมินผลการดำเนินงาน (Review) อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาณ อินทว้าง. (2562). *การบริหารจัดการสถานศึกษายุคใหม่*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *แนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชนิกานต์ ปัญญา และ ปราณี ลาภใหญ่. (2564). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู. *วารสารวิชาการทางการศึกษา*, 12(2), 45-58.
- ธีระ รุญเจริญ. (2568). *การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล* (พิมพ์ครั้งที่ 5). ข้าวฟ่าง.
- ธีระยุทธ เด่นดวง. (2561). *การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- นันทิกกร โพธิภูมิ. (2558). *การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าตะเกียบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นุริฮัน ดอเลาะ. (2567). *การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2*. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกริก*, 9(1), 112-125.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- เพลงไพลิน สิ้นธนนชัย. (2566). *หลักธรรมาภิบาลกับการเพิ่มประสิทธิภาพองค์กรในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร*. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ*, 11(3), 88-102.
- พระปลัดไพโรวัลย์ ชาคโร (ศรีเมือง). (2558). *การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการวัดในเขตอำเภอเมืองจังหวัดนนทบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภูษณาภรณ์ นาคทิพย์วรรณ. (2566). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ของครูต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร*. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกริก*, 14(2), 25-40.
- วรัญญา รักษาแก้ว และคณะ. (2567). *ธรรมาภิบาลกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 15(1), 1-15.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). คู่มือการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2562. สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.). (2564). รายงาน
สถานการณ์การทุจริตในภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580.
- สุระศักดิ์ พันธุระ. (2559). การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ร้อยเอ็ด.
- Glatter, R. (2018). *Systemic leadership in education: Context, strategy, and collaboration*.
Routledge.
- Hallinger, P. (2018a). Bringing context out of the shadows of leadership. *Educational
Management Administration & Leadership*, 46(1), 5-24.
- Hallinger, P. (2018b). Surfacing the implicit: The role of context in educational leadership.
Journal of Educational Administration, 56(5), 458-473.
- Pangau, M. (2020). The impact of good governance on social stability in educational
institutions. *International Journal of Social Sciences*, 8(2), 80-92.
- Robbins, S. P. (2017). *Organizational behavior* (17th ed.). Pearson.
- UNDP. (2021). *Good governance and transparency in the public sector: Annual report
2021*. United Nations Development Programme.